

Slavenski dom

Ste. 218

V Ljubljani, sobota 25. septembra 1937

Leto II.

Vesti 25. septembra

Mednarodni kongres za pobijanje nepoštenih konkurence je bil od 9. do 14. septembra v Parizu. Za novega poljskega poslanika v Bruslju so imenovali Mihaela Mosickiego, sina sedanjega predsednika republike.

Skupina španskih mladih falangistov potuje že drugi teden po Nemčiji. Španska nacionalistična mladina je gost narodnosocialistične stranke.

Milijardo frankov za draginske doklade državnim uradnikom bo menda dala francoska vlada zaradi številnih ogorčenih protestov, ki so jih sprožile rastoče dragine pošiljala različna uradniška društva. To draginsko zvišanje pa še ni gotovo. Milijardo frankov bi dala vlada iz proračunskega presečka, seveda če je spričo zavoženih državnih financ sploh še kdo v Franciji, ki pričakuje, da bo proračun brez primanjkljaja.

Obveza vojaški pouk v deklinskih šolah je odredila turška vlada. Pouk bo imel teoretični in praktični del in ga bodo morali uvesti ne le v državne, marveč tudi v zasebne šole.

Sovjeti selijo Fince iz obmejnega ozemlja v Sibirijo. Kljub temu, da je švedski zun. minister Holsti pri svojem nedavnem obisku v Moskvi dobil od Sovjetov zagotovilo, da bodo finsko narodno manjšino pustili pri miru, so vendar pretekli teden poslali 3000 finskih kmetov v Sibirijo.

Do novih protifašističnih demonstracij je prišlo v Tunisu pri odhodu italijanskih šolskih ladij iz pristanišča. Demonstranti so zidove italijanskega konzulata pomazali z rdečo barvo.

Vojaške vaje motoriziranih oddelkov francoske vojske so letos bile na ozemlju, kjer so v svetovni vojni potekale najglasovitejše bitke med Francozi in Nemci. Pri vajah so, seveda z modernimi sredstvi, rekonstruirali eno izmed bitk ob Marni.

Nad 2000 vojni letal bodo imele do konca prihodnjega leta Združene države.

Zveza narodov je pooblastila Anglijo, da uredi palestinsko vprašanje po svoje. Vrh tega je Anglija tudi dobila zaupnico za svoje dosedanje delo v Sveti deželi.

Atentat na vlak je skušal narediti neki blaznež na progi med Strassbourgom in Thionvilleom. Položil je na progo več železnih drogov in težko poljsko brano, ki se je zataknila v lokomotivo. Atentat se ni posrečil.

Ameriški komunisti so pozvali vlado, naj Mussolinijevemu sinu prepove bivanje v Združenih državah, češ da je prišel Mussolinijev sin tja povečevati morsko roparstvo.

Predsednik belgijske vlade van Zeeland, ki pripada katoliški stranki, kljub vsem spletkam ne bo odstopil, ker so se vse stranke, ki sestavljajo vladno večino, sporazumele. Šel bo samo na nekaj tedenski dopust.

Tajsko prometno šolo so odprli v Atenah. Šola bo vzgajala mlade ljudi za vodnike, propagandiste in uradnike v turističnih ter prometnih uradih.

Zakon o zvišanju števila vojakov je predložila holandska vlada zbornici pri sedanjem zasedanju. Povečanje vojske zahteva nezanesljivi položaj na Daljnem vzhodu, ki utegne vplivati tudi na holandske kolonije.

Preiskavo proti francoskemu poslaniku v Valenciji Herbetu zahtevajo organizacije ljudske fronte v južnozahodni Franciji, češ da je Herbet v tesnih stikih s španskimi nacionalisti.

Velike povodnji so zaradi dežja nastopile v severni Italiji, kjer so vse reke prestopile bregove. V Benetkah je morje v Lagunah tako naraslo, da je poplavlilo trg Sv. Marka.

Televisijske oddaje bo mogoče v Nemčiji zdaj prenašati po navadnem telefonskem kablju.

Kongres bivših ameriških bojnikov v New Yorku se je pred dvema dnevnoma končal. V zaključni resoluciji zahtevajo bojovníki, naj vlada ojači ameriško bojno mornarico tako, da bo prva na svetu. Stanje kopne vojske se mora zvišati na 1.800.000 mož. Vlada naj tudi prepove prodajati helij v tujino.

Angleški mornariški minister Duff Cooper se je vrnil z nadzorstvenega potovanja po Sredozemskem morju v Gibraltar.

Narodno zbirko za novo krono je odklonil egiptovski kralj Faruk, češ da si krono lahko sam kupi, ne pa da bi v sedanjih težkih časih zbiralo zanjo revno ljudstvo.

Prvi avstrijski rekruti so te dni odslužili svoj rok. Nove rekrute bodo poklicali 1. oktobra na službo.

Mussolinijev oklopni vlak je danes došel v München

Sestanek dveh diktatorjev

Rim, 25. septembra. AA. (DNB) Včeraj ob 12.20 je Mussolini odpotoval v Nemčijo. Na postaji so bili razvrščeni oddelki rimske garnizije in vseh fašističnih organizacij z zastavami. Na ulicah, ki vodijo k postaji in okrog same postaje se je zbralo več deset tisoč ljudi, da pozdravijo predsednika italijanske vlade pred njegovim odhodom v Berlin. Postaja je bila okrašena z italijanskimi zastavami in z zastavami s kljukastim križem. Mnogi so ves ta čas vzklikali Hitlerju in Mussoliniju.

Mussolini je stopil iz avtomobila v spremstvu zunanjega ministra grofa Ciana, glavnega tajnika fašistične stranke Staracea in propagandnega ministra Alfierija. Pred odhodom je Mussolini prišerno pozdravil odpravnik nemškega poslanstva v Plessu, ki ga je prišel pozdravit na postajo z vsem osebnim poslanstvom. Dalje so bili navzoči avstrijski poslanik Berger-Waldenegg, madžarski poslanik Vile in poslanik Francove vlade Garcia Conde. Med navdušenimi vzkliki množice »Duce, duce« je vlak, ki ga je tvorilo osem vozov, počasi zapustil rimsko postajo.

Posebni vlak je prispel v Firenzo ob 16.20. Od Rima do Firenze se ni vlak nikjer ustavil. Na vseh vmesnih postajah so bile zbrane velike množice, ki so pozdravljale z rimskim pozdravom. Med vožnjo se je Mussolini mudil v vozu, ki je preurejen v pisarno. Od časa do časa je pogledal skozi okno in zlasti na postajah odzdravljaval množicam. Električni vlak je sestavljen iz pet voz za Mussolinija in njegove spremljevalce, v enem vozu je restavracija, v enem pa prtljaga. Med posameznimi vozovi je napeljana telefonska zveza, vlak pa ima tudi svojo radijsko postajo, ki je s prestolnico v stalni zvezi. Vrh tega imajo v vlakcu posebne telefonske naprave, s katerimi se morejo na posameznih postajah hitro zvežati z vsemi mesti v Italiji.

Vlak predsednika Mussolinija je prispel v Bologno ob 18.05. Na postaji je pozdravil svojo ženo, sina Romana in hčerko Ano Marijo. Tudi tu je duceja pozdravila ogromna množica. Vlak je nadaljeval pot proti meji ob 18.12.

Mussolini v Avstriji

Ob 7. je Mussolinijev vlak pripeljal na avstrijsko obmejno postajo. Postaja je bila vsa zastražena, na peronu pa je stala častna četa tiroleških lovcev, oddelki orožništva, milice ter večje število zastopnikov avstrijskih mladinskih organizacij. Godba je zaigrala fašistovski himno. Mussolini je stopil iz vlaka. Obločen je bil v fašistovski uniformo. V imenu avstrijske vlade ga je pozdravil državni tajnik za javno varnost dr. Skubl. Na peronu so bili tirolski guverner Schumacher, insbruški župan, italijanski poslanik na Dunaju ter številni člani italijanske kolonije. Mussolini je pozdravil svoje rojake, nato pregledal častne čete, potem pa stopil nazaj v vlak, kjer se je do odhoda razgovarjal z avstrijskimi zastopniki. Ob 7.20 je vlak nadaljeval pot proti nemški meji. Vse postaje so bile okrašene z italijanskimi in avstrijskimi zastavami.

Pot čez Avstrijo je držala ponoči. Vsa proga po Avstriji je bila močno zastražena, ker so se avstrijske oblasti bale, da ne bi v Avstriji hitlerjevci priredili kakih demonstracij.

Na avstrijsko-nemški meji ni bilo zaradi zgodnje ure nobenega uradnega sprejema in je vlak, v katerega so vstopili Hitlerjevi odposlanci, nadaljeval pot proti Münchenu. Po vseh postajah od meje do Münchena so stali oddelki narodnosocialističnih bojnih in drugih organizacij, ter šolska mladina in pozdravljali italijanskega predsednika. Mussolinijeva pot od meje do Münchena je bila kakor po enem samem špalirju uniformiranih hitlerjevskih oddelkov.

Prvi pozdrav

Posebni Mussolinijev oklopni vlak je došel v München danes ob 10. Na postaji je Mussolinija sprejel voditelj Nemčije Hitler, ki se je pripeljal v München že včeraj. Na peronu in pred postajo so bili razvrščeni oddelki vojske, napadalnih in SS-oddolkov v popolni bojni opreml. Diktatorja sta se pozdravila z rimskim in hitlerjevskim pozdravom, nakar sta se poljubila. Mussolini je nato v spremstvu Hitlerja obšel častne vojaške in strankarske

oddelke. Nato se je po glavnih Münchenskih ulicah odpravil do palače princa Karla, kjer ga je sprejel in pozdravil bavarski ministrski predsednik Siebert. Po vseh ulicah so stale vrste narodnosocialističnih bojnih oddelkov, za njimi pa stotisoči nemškega ljudstva, ki so oba voditelja navdušeno pozdravljali. Mesto je okrašeno kakor je bilo morda le ob najslovesnejših etrankskih praznikih v zadnjih štirih letih. Ob 11.25 je Mussolini v spremstvu Hitlerjevega namestnika Hessa obiskal Hitlerja v njegovem zasebnem stanovanju. Ob 12.30 je Mussolini položil venec na Kraljevem trgu pred Hramom časti. Ob 3 popoldne bo Mussolini prisostvoval defileju strankinih bojnih čet. Ob 17.45 bo obiskal v Hitlerjevem spremstvu palačo nemške umetnosti in si bo ogledal veliko razstavo nemške umetnosti. Tu prirejen sprejem, katerega so udeleženci nemški umetniki in umetnice. Ob 18.50 bo Hitler spremljal svojega gosta na postajo.

Knez namestnik v Novem mestu in na vojaških vajah ob Kolpi

Novo mesto, 25. septembra. Knez namestnik Pavle je včeraj ponoči prispel z dvornim vlakom v Novo mesto. Včeraj ob osmih je prebivalstvo Novega mesta in okolice prišlo v velikem številu na postajo, da pozdravi kneza in da mu priredi viharne ovacije. Več tisoč ljudi, med njimi mladinske, športne in kulturne organizacije so dolgo vzklikale knezu namestniku. Točno ob pol 9. je zaigrala godba planinskega polka državno himno, nakar je iz vlaka izstopil knez namestnik. Takoj je pristopil k njemu ter mu oddal vojno poročilo armadni general Marič, nakar je knez namestnik Pavle obšel z vojnimi ministrom, maršalom dvora Antičem in drugimi vojaškimi predstavniki častno četo planinskega polka, ki je bila pred kolodvorom.

Knez namestnik Pavle je nato prišel do predstavnikov uradov, korporacij in ustanov. Kot prvi ga je pozdravil okrajni načelnik g. Vidmar, nato novomeški župan g. Polensek. Zelo mu je, da se prijetno počuti med Dolenjci, med katere prvič stopa. Izrazil je željo, da bi odnesel lepe vtise iz naših krajev ter zaklical »Živio Nj. Vel. kralj Peter II.« »Živio knez namestnik Pavle« »Živio zastopnik kraljevskega doma« , nakar mu je množica z velikim navdušenjem odgovorila (trikrat) »Živio« Knezu namestniku je potem okrajni načelnik g. Vidmar predstavil odličnike, med drugim prosta g. Čerina, banskega svetnika dr. Veblota, državnega tožilca g. Prijatelja, podžupana Turka, ravnatelja kmetijske šole na Grmu inž. Avseca, šefa železniške sekcije inž. Urbasa in primarija bolnišnice g. dr. Červinko.

Nato ga je pozdravilo zastopstvo slovenskih fantov v krojih in zastopnice dekliskega krožka, ki

so mu pri tej priliki poklonili krasen šopek. Bil je zelo vesel in je nato pozdravil fante »Živio, fantje« . Nato je obšel čete gasilcev, med viharjem vzklikanjem mladine in množice sedel v avto ter se odpeljal čez Gorjance proti Metliki.

Knez namestnik je odšel v spremstvu ministra dvora Milana Antiča in prvega pribočnika Nj. Vel. kralja generala Hrističa na opazovalnico pri Radatovičih. Tam sta ga sprejela minister vojske in mornarice general Marič in vodja vojaških vaj general Milovanovič s svojim štabom. Vodja vojaških vaj je predložil knezu poročilo. Nato je Nj. Vis. knez namestnik ostal delj časa na opazovalnici in motril gibanje in nastope čet. Nato so mu predstavili tuja vojaška odposlanstva.

Na poti do sporazuma med Malo zvezo in Madžarsko

Zeneva, 25. septembra. o. Včeraj je imel madžarski zun. minister Kanya spet daljši razgovor s češkim zun. ministrom Krotto. Razgovor se je nanašal na ureditev razmerja med Malo zvezo ter Madžarsko, na oborožitev Madžarske in na spremembe, ki bi po ureditvi razmerja med MZ in Madžarsko sledile pri rimskem sporazumu. Kanya je imel med zasledanjem več sestankov tudi z drugimi državniki Male zveze. Včeraj je madžarski zun. minister odpotoval domov.

V zvezi z vrnitvijo zun. ministra Kanya iz Zeneve objavila madžarski brzojavni urad tole uradno poročilo:

V Zenevi se je zun. minister Kanya sestal in pogovoril z državniki in diplomati nekaterih vele-sil. Prav tako je prilika nanesla, da je mogel z zastopniki vseh treh držav Male zveze nadaljevati razgovore, ki so se pričeli v Sinaji in ki naj uredijo med Madžarsko in Malo zvezo redne odnose. Ker so ta vprašanja važna, bo ostvaritev pogojev za to zahtevala še nekaj časa. Pri teh pogovorih je sodeloval tudi madžarski poslanik v Bukarešti Bardossi, ki je bil ta čas v Zenevi.

Praga, 25. sept. o. Podpredsednik francoske vlade in voditelj francoske ljudske fronte Leon Blum je po Masarykovem pogrebu ostal še v Pragi ter bo šele jutri odpotoval v Pariz. Te dni po pogrebu je imel Blum več razgovorov s predsednikom republike dr. Benešom, predsednikom vlade dr. Hodžom ter z romunskim ministrskim predsednikom Tatarescom. Razgovori so se sukali predvsem okrog razmerja med Malo zvezo in Madžarsko ter zbližanja, za katero si Madžarka zadnje čase veliko prizadeva. Češkoslovaški uradni krogi o teh razgovorih ne poročajo nič, tudi ni moči vedeti, ali je bila Blumova naloga v tem, da ureditev razmerja med MZ in Madžari pospeši ali prepreči.

Gamelin položil venec pred Ilirski spomenik

Ljubljana, 25. septembra.

Danes popoldne je položil venec pred Ilirski spomenik v Ljubljani francoski general Gamelin. Pri tej slovesnosti so bili navzoči g. ban dr. Marko Natlačen, francoski konzul v Ljubljani g. Remerand, ljubljanski župan g. dr. Juro Adlešič, polkovnik Živanovič, polkovnik Pavlič Jernej, naš vojaški ataše v Parizu g. Glušič Gjorgje ter večje število višjih in nižjih častnikov.

Bivšega carskega generala Milerja je prodal njegov prijatelj Sovjetom

Pariz, 25. septembra. o. Preiskava v zadevi generala Milerja, ki je skrivnostno izginil, se ni privedla do nobenega uspeha. Ugotovili so le, da je pred odhodom sovjetske ladje »Maria Ulanova« iz Le Havrea, stopilo na ladjo troje ljudi, ki so se pripeljali iz Pariza s poltovornim avtomobilom. Dva od njih sta tretjega peljala na ladjo.

Ker pa je takoj po prvem zaslišanju izginil pokojnikov prijatelj general Skobljin in ker se je njegova žena začela zapletati v nasprotstva, so začeli domnevati, da je Skobljin v zvezi s to zadevo, saj je Miler pustil pismo, v katerem pravi, da ga je Skobljin izvalil na sestanek s skrivnostnimi Nemcem.

Skobljin kriv tudi za ugrabljenje Kutjepova

Vsa javnost je sedaj mnenja, da je general Skobljin odpeljal generala Milerja. Nihče pa ne ve, komu ga je prodal. General Skobljin je bil že prej nekaterim krogom bivših ruskih bojnikov sumljiv. Polkovnik Fedosenko mu je javno očital, da ga je pred dvema in pol letoma, da je agent in da je sodeloval pri ugrabitvi generala Kutjepova. Po

drugi strani poudarjajo, da živi general Skobljin zelo udobno. S svojo ženo, znano pevko Plevicko, ima v pariški okolici lepo vilo, avto in je sploh živ zelo potratno. Njegovo ravnanje v Milerjevi stvari je takšno, da bi ga tudi njegovi prijatelji ne mogli braniti. Pred svojimi tovariši v zvezi bivših ruskih bojnikov je tajil, da je vedel za sestanek, o katerem piše Miler v svojem pismu. Ko pa ga je redarstvo povabilo, naj z drugimi vred pride v policijski urad, je enostavno pobegnil. General Skobljin napravi vtis moža, ki hlepi po udobnem življenju. Kot vojak je napredoval z neverjetno hitrostjo. S svojim 25 letom je postal general. V svojem 45 letu se je pa proslavil s svojim včerajšnjim begom.

Generalu Milerju je bilo 70 let. Bil je miren človek in vreden predsednik bivših ruskih bojnikov brez želje, da bi se pognal v kakšno pustolovščino. Seve je bil desničarsko razpoložen in je zagovarjal n. pr. generala Franca, vendar pa trde, da je bil proti zbiranju prostovoljcev za Franca med bivšimi ruski bojovníki. To trde zlasti ti, ki skušajo ugrabitev starega generala podtakniti fašistom. Nekateri listi trde vendarle, da je imel general Miler pravo pisarno za nabiranje prostovoljcev v nacionalistično Španijo.

Pred koncem manevrov ob Kolpi

Danes se bodo „rdeči“ in „plavi“ spopadli na vsej „fronti“ ter odločili „zmago“. S tem bodo manevri končani, jutri pa bo pri Metliki velika vojaška parada

Novo mesto, 25. septembra.

Dež pa kar naprej nadleguje vojaštvo na manevrih. Samo prejšnji dan je še nekoliko kazalo, da bo vreme zadnje dni manevrov bolj priaznosljivo. Toda niti en sam dan ni moglo ostati vreme stanovitno. Že ponoči in potem vse dni je zopet začelo vztrajno deževati. Kakšne napore morajo ob takem vremenu dnevno prestajati vojniki in častniki na manevrih, si je v celoti težko predstavljati. Vozovi in topovi se vdirajo v blato, vojaštvo samo pa tudi komaj premaguje hude zadržke pri korakanju skozi močvirnate njive in travnike. Nekoliko boljše je tam, kjer je vsaj nekaj brega. Severna armada je tudi tu na boljšem, ker se njene čete skrivajo večinoma po gozdocvornih Gorjancih.

Včeraj se je začela glavna bitka

Premikanja čet trajajo doslej že tri dni. Čete obeh armad so se zdaj znašle v tesnem stiku, saj na posameznih krajih med obema bojnima črtama ni prostora niti za cel kilometer. Severna armada, ki jo sestavljajo v glavnem čete dravske divizije ter planinske in konjeniške brigade, se je dobro in trdno utrdila med Kolpo in Krko. Včeraj je poveljnik severne armade ukazal napad na svojem desnem krilu. Čete južne armade so se tu morale silnemu pritisku umakniti.

Tudi južna armada je včeraj začela sipati ogenj na sovražnika na vsej dolgi fronti. Tako se je začela glavna bitka manevrov. Boji na vsej fronti so trajali zjutraj od sedmih do štirih popoldne. Severna armada je morala ves dan obupno braniti svoje položaje, toda na nekaterih mestih je vendarle prisilila sovražnika, da je odnehal ter se umaknil nazaj. Vojaštvo na obeh straneh je bilo včeraj ves dan brez tople hrane. Vojaki so že v vojašnicah dobili zalogo konzerv in prepečenca, včeraj pa so dobili ukaz, da lahko te rezerve porabijo namesto redne hrane, ki jo zaradi napadov ni bilo mogoče dostaviti vojakom v strelske jarkove.

Med bobnenjem topov in strojnico

Seveda smo včeraj enako kakor druge dni napravili izlet na vojno ozemlje. Nad Gorjanci se je plazila gosta megla, ko smo se zjutraj odpeljali iz Novega mesta. Onstran sedla pa smo zagledali pred seboj belokranjsko zemljo že brez megle. Nad polji so plula letala ter neumorno iskala sovražnih postojank. Po vsem vojnem ozemlju je bobnelo in pokalo, da je bilo veselo. Topovi in strojnice, puške in protiletalske baterije so teknovala med seboj, kdo bo z večjimi uspehi prizadel nasprotniku kaj več škode. Ko smo tako vozili skozi vojno ozemlje proti Metliki, smo mogli doznati na cestah, kako strašno jih je ugonobilo večdnevno deževje ter neprestano premikanje težkih vozil po njih. Tu so stopili v delo naši pionirji, ki bi se sicer v lepem vremenu ne mogli izkazati. Tako pa so dobili koristno zaposlitev v popravljanju cest na vojnem ozemlju.

V bližini Metlike smo mogli videti visoko pod nebom opazovalni balon, s katerega je častnik pregledoval položaje sovražnega topništva, obenem pa je že dajal ukaze svojim baterijam, kam naj nameri svoje topove. Blizu tam smo se oglasili tudi pri častniku, ki je pregledoval gibanje sovražnika s posebnim periskopom. Prišli smo tja ravno v trenutku, ko je častnik dognal važno opazovalnico pri nasprotnikovem topništvu. Takoj je naš častnik po telefonu ukazal streljati na drugo stran. Skoraj istočasno, ko smo stali poleg njega in poslušali njegove ukaze v telefon, so se daleč zadaj že oglašali kakor odmev strelj topov. Tako smo mogli ugotoviti, kako živo sodelujejo pri vajah vse enote in oddelki vojaštva.

Zaradi smole, ki se nam je bila pripetila na avtobusu, smo morali včeraj velik del pota napraviti peš. Obiskali smo nekaj postojank južne armade, ki je ves čas močno napadala severno armado. Vse kaže, da se bo morala severna armada umakniti ter da jo bo južna armada zapodila čez Gorjance. Vse vesti e fronte se tudi glase tako, da bo v glavni bitki, ki se bo na fronti izvedla danes, zmagala po vsej priliki južna armada. Tako se bo pri tej priliki izkazala vsa prednost motoriziranih oddelkov, s katerimi obilno razpolaga južna armada, severna armada pa je brez njih.

Z današnjim dnem bo vojaških vaj pri Kolpi konec. Jutri bo pri Metliki velika vojaška parada, v kateri bodo sodelovale vse čete, ki so se udeležile manevrov. Paradi bodo seveda prisostvovali tudi vojni minister general Marič, ministrski pred-

sednik dr. Stojadinovič, notranji minister dr. Korosec, ban dr. Natlačen ter seveda vsi častniki glavnega generalnega štaba z vsemi vojaškimi odposlanci tujih armad, ki so prišli na obisk naših manevrov.

Takoj v ponedeljek po manevrih se bodo čete najprej odpočile, potem pa bodo odšle v svoje vojašnice. Po Beli krajini bo zavladal zopet »mir«, vojaštvo pa bo še dolgo govorilo o teh manevrih, ki so dovolj zgovorno izpričali, kako dobro je opremljena naša jugoslovanska armada in kako odlična je tudi splošna bojna sposobnost naših vojakov in častnikov. S tem pa je uspeh manevrov v glavnem tudi že zaznamovan.

Vloga letalcev na manevrih

Novo mesto, 25. septembra. A. A. Glede na obojestranski položaj, v katerem bi se morali začeti veliki manevri ob reki Kolpi, sta poveljnika za akcijo pripravljenih armij polagala posebne nade v podatke, ki naj bi jim jih že prvega dne dalo letalstvo. Dokler se »sovražnik« namreč ne nista spoprijela, je bil za oba poveljnika položaj

Trgatev se je že pričela

Sv. Ana v Slov. goricah, 22. sept.

Kadar kmet začne pospravljati svoje poljske prideleke — kakršnikoli že so — nikdar prav ne ve, ali si je za to delo izbral pravi, to se pravi, najugodnejši čas, ali ne. Nekateri se kar trudijo, da ne bi zaostali s tem ali onim kmetijskim delom, ali delom v vinogradu, bodisi da se res boje, da jih ne bi iznenadila kakšna višja sila in jim uničila pridelek vsaj v neki meri, bodisi že samo zato, ker med pridelnimi kmeti in vinogradniki vlada nekakšno ljubosumje, kdo bo prvi. Iz prvega ali drugega vzroka se dostikrat zgodi, da kmet ali vinogradnik začne prezgodaj spravljati domov svoj pridelek, seveda najbolj v škodo samega sebe. Dostikrat pa je takšno prezgodno delo tudi umestno, to pa seveda samo takrat, kadar pozneje nagajajo vremenske razmere v tolikšni meri, da je dozorevanje pridelka in pospravljanje domov ovirano ali celo nemogoče.

Takšna skušnjava je tudi letos zapeljala nekateri vinogradniki v Slovenskih goricah, da so že sedaj pričeli s trgatvijo. Ker je zadnje dni vreme zelo nagajivo, je težko reči, kdo je bil previdnejši, ali oni vinogradniki, ki je že sedaj pričel s trgatvijo, ali pa oni, ki še naprej čaka, da bo grozjelo do kraja dozorelo in da bo pridelek vina ravno zaradi tega obilnejši in tudi boljši. S prezgodnjo trgatvijo dela vinogradnik le sebi škodo, ker vino zaradi slabše kakovosti težje proda, s tem pa zase kot prodajalca dela slabo reklamo. Vendar pa si vsak misli: bolje je nekaj kot pa nič. Zato s trgatvijo in pospravljanjem nihče ne upa prav dolgo čakati.

Mogoče se bo vreme letos le še toliko ustalilo, da bodo imeli bolj prav oni vinogradniki, ki se jim sedaj s trgatvijo še preveč ne mudi.

Izza naših meja

Svečanosti ob otvoritvi prenovljenega goriskega gradu. Pretekli teden so z največjimi svečanostmi otvorili prenovljeni gorški grad. Slavnosti je prisostvoval vojvoda d'Aosta, da ne naštevamo imen vseh drugih zastopnikov oblasti. Gorški župan (podešatelj) je imel ob tej priložnosti pomemben govor, v katerem je poudaril, da je znala Gorica, kljub borbi treh plemen, ki se že deset stoletij bore za prevlado, ohraniti svoj italijanski značaj in se je povrnila italijanski čisti v naročje italijanske nacije. Člani Dopolavora iz Furlanije so nato izvajali narodne plesne itd. Vsa popravila so imela propagandni namen, da bi tako pridobili čim več tujcev v mesto.

Zadruge v konkurzu. Zaradi težkega položaja kmečkega prebivalstva v zadnjih letih je moralo napovedati konkurz in likvidacijo mnogo naših zadrug, ki obstajajo celo od leta 1890. Likvidacije so napovedale zadruge: v Kortah pri Isoli (ust. 1908), v Roču (ust. 1899), v Rovinju in Smihelu pri Sent Petru na Krasu (ust. 1910). To so večinoma hranilnice in posojilnice. Drugih 25 denarnih zadrug pa je napovedalo konkurz, in sicer zadruge v Šebreljah (ust. 1890), v Solkanu (1897), v Renčah, Biljani, Kojskem (vse od 1898), v Črnicah, v Gorici (od 1898), v Kamnjem (1900), Rihemberku (1904), Podbrdu (1905), Oseku (1906), Lokavcu (1907), ter v letu 1908 ustanovljene zadruge v Drežnici, Prvačnici, Kostanjevici, Kozani, Sentviški gori, Pliskovici, Šmarju, Šmartnem pri Kojskem, Trnovem pri Gorici, v Rihemberku ter zadruzi iz Vel. Zabelj in Podmelca (ust. 1909). Tako je sedaj v propasti približno ena petina naših zadrug, kar je za naše kmečko ljudstvo vsekakor krut udarec. Mnogi, zlasti izseljenci, ki so spravili vanje vse svoje prihranke, so prišli tako ob vse.

Tržaške oblasti so izpustile iz zapora Miroslava Stoparja, ki je bil aretiran v začetku avgusta pod sumom političnega deliktta.

V Barčevljah so praznovali 65 letnico pogrebne družbe in oblasti so jim dovolile prepevati ob tej priložnosti na pokopališču ob proslavi slovenske pesmi, kar je domačine zelo razveselilo.

Filmi, ki jih velja videti... ali ne videti

»Mefisto v operi« (Kino Sloga). Če damo temu filmu naziv kriminalnega filma, kakor ga zasluži, ni nujno, da ga istočasno denemo v isto skupino, kamor spada neštevilna druga kriminalna filmska šara. »Mefisto v operi« je res pravi kriminalni film, ki je poln zapletljivih, napetih scen in solidne igre, ne da bi gledalca moril z brutalnimi prizori. Film označujeta dve imeni: Boris Karloff, čigar prejšnji film s svojimi strahotami gledalca kar duše, in Werner Olland, ki je dal že večje število dobrih kriminalnih filmov pod oznako »Charlie Chan«. Za približek in za uho je za vpletenih v film nekaj operskih scen z zelo dobrimi pevci.

K paradi v nedeljo ob pol 5. vozi izpred nebotičnika Putnikov avtobus za 73 din tja in nazaj z znakom Putnik, ki upraviči dostop na rezervirani prostor na tribunah. Prijave do sobote popoldne.

precej negotov. Vsak poveljnik je popeljal svoje čete nasproti sovražniku z željo, da bi bil čimprej informiran o položaju njegovih sil. Na osnovi teh informacij je moral poveljnik sprejeti usodne sklepe za izvršitev zadane mu naloge. Zato so bili njegovi prvi organi, ki naj mu dajo podatke, letalci. Dne 22. septembra pa je bil deževen in zelo oblačen dan. Izgledalo je, da bodo v takem vremenu odpadle vse možnosti uporabe letalstva na obeh straneh z njegovo kočljivo vlogo. Toda že ob sedmih so se čuli v oblakih motorji letal. Zračni sodniki so bili kot strokovnjaki zelo zaskrbljeni zaradi tega nastopa letalstva, ker so se bali žrtve, ki bi bile v takem vremenu skoraj neizogibne. V zasledovanju te žilave borbe z naravnimi elementi je bilo mnogo kritičnih trenutkov, toda nezlomljiva volja in posebna izvežbanost sta dala odlične rezultate. Ena izmed posebnih uspešnih nalog severnega letalstva je vzbudila pozornost celo pri ljudeh. Okoli desetih se je perila skozi oblake eskadra bombnikov in letela nad točkami, ki so bile za južno stranko zelo kritične, nad mostovi na Kolpi južno Metlike. Oddelki bombnikov je spretno izkoristil lego oblakov, formalno vpadal iz zasede in izvršil točne napade z maneverskimi bombami na mostove, oklopne avtomobile in navadne vozove brzega oddelka južne armije. Nato se je takoj spet izgubil v oblakih, da bi naglo znova izvršili še bolj nevarne napade na izpostavljene točke južne stranke. Toda v pogledu delovanja letalstva ni južna stranka prav nič zaostajala za severno v pogledu smelosti, kar dokazuje zračni napad na Novo mesto, ki je za severno stranko najbolj občutljiva točka. V splošnem so bile vremenske prilike vse čas zelo neugodne za letalstvo, vendar so naši letalci navzlic vsem sijajno izvršili svojo nalogo.

Vedno manj brezposelnih

Ljubljana, 25. septembra.

Najvernejšo sliko zaposlenosti delavstva v posameznih gospodarskih strokah kažejo podatki, ki jih vsak mesec podaja javnosti Okrožni urad za zavarovanje delavcev. Sedaj je dalo na razpolago podatke za mesec avgust letošnjega leta v primerjavi z lanskim avgustom in letošnjim julijem. Število zavarovancev neprestano raste, posebno v tistih panogah gospodarstva, kjer zavzemajo delavci razmeroma še zelo slab gnetni položaj zaradi nizkih plač, dočim število zaposlenega delavstva v strokah, kjer so navadno plače večje, le počasi, včasih komaj vidno narašča in v več primerih še ni doseglo onega maksimuma, ki so ga zabeležila leta pred nastopom gospodarske krize.

Število zavarovancev se je v primeri z lanskim avgustom dvignilo na 10.907, letos pa se od julija do avgusta povečalo za razmeroma precejšnjo mero, za 1540. Svoje poglavje tvori vprašanje zaposlitve delavstva v lesni stroki. Lansko leto je bilo v tej stroki zaradi nastopa sankcij proti Italiji zaposlitev nenavadno majhna. Zato pa je letošnji prirastek zaposlitve v lesni stroki prejemčan, od lanskega leta kar za 29% večji. Letos v avgustu je bilo tod zaposlenih 12.350 delavcev. Še večji prirastek pa moremo opaziti pri graditvah nad zemljo, kjer se je število delavcev kar podvojilo. Nekoliko pa se je zmanjšalo število zaposlenosti pri graditvi cest, železnic in vodnih zgradb, vendar je še vedno nekoliko višje kot pred dvema letoma. To je znak, da se letos še vedno več gradi kakor takrat.

Posebno pozornost vzbuja čedalje večja zaposlitev v tekstilni industriji, ki je ni opazili samo v zadnjih mesecih, pač pa je bila isto vsa zadnja leta. To je tista stroka, kjer imajo delavci navadno najmanjše plače. To bi se reklo, da zaposlenost posebno rada narašča tam, kjer se delavstvo mora zadovoljiti s skromnejšimi mezdami. Od lanskega leta se je dvignilo število zavarovancev za 14% (1908). Zaposlenost se je občutno povečala od lanskega avgusta tudi v kovinski industriji, v kemični industriji, v industriji kamenja in zemlje ter še v nekaterih drugih kakor n. pr. v oblačilni industriji in pri predelovanju kože in surogatov. Zaposlenost je v primerjavi z lanskim avgustom padla razen pri gradnji železnic, cest in vodovodnih naprav tudi še v industriji tobaka, in sicer za 116.

Sveži grobovi ameriških Slovencev

Slovensko ameriško časopisje skoro v vsaki svoji številki objavlja po nekaj obvestil o smrtnih primerih med ameriški Slovenci. Tako v zadnjih svojih številkah poroča, da so umrli:

Iz Strug na Dolenjskem Matija Grebenec v starosti 52 let. Bil je zgleden katoliški mož. Zadnje čase je živel v slovenski naselbini Canon City. Podlegel je v bolnišnici težki operaciji.

Iz vasi Čagošče pri St. Vidu poleg Stične Janez Rus. V Ameriki je živel 28 let in je umrl v svojem 55 letu starosti.

Iz Poljan pri Kranju 47 letna Marija Stukelj. Umrli je v Butten.

Iz Klešnja pri St. Petru na Notranjskem Michael Rotar, star 52 let. Pokopan je v Milwaukee.

Iz Vinje vasi pri Podgradu na Dolenjskem 40 letna ga. Bartel.

Iz Cerklj na Gorenjskem Jožef Novak. V Ameriki mu ni bila sreča mila, tako da je nazadnje prišel v ubožnico v Elyju. Bil je star okoli 50 let. Doma v Cerkljah so mu po domače rekli Avguštinov Joža.

Gotovo našim bralcem ni mnogo znanega o tem, kdaj so se začeli seliti naši rojaki v Ameriko, še manj pa najbrže, kdo je bila prva Slovenka, ki je prišla tja. Pa boste vedeli sedaj. To je bila sestra velikega škofa Friderika Barage, ki je stopila na ameriška tla ravno pred sto leti, to je, septembra meseca leta 1837. V spomin na to so letos septembra vsadili v Gilbertu zgodovinsko drevo.

Sah v Badenu

Keres prvokrat premagan

Baden, 25. septembra. Včeraj je bilo odigrano dvanajsto kolo dvokrognega šahovskega turnirja v Badenu. Senzacija dneva je bil poraz Estelona Pavla Keresa, ki ga je premagal Avstrijec Eliskases. Keres, ki je do sedaj pisal večinoma po cele točke in se izkazal z izvršno in popolno igro, je proti Eliskasesu v sredini igre zašel v zaganje. Eliskases je svoj boljši položaj temeljito izkoristil in prisilil Keresa, da se je po 65 potezah vdal in prvokrat ostal brez točke. Tudi vse druge tri igre so se odločile, vendar pa tako, da Keresu še vedno nihče ne ogroža prvega mesta. Capablanca je v 40 potezah porazil Rusa Ragozina, Flohr je po 20 potezah remiziral s Fineom, enako se je končala neodločena igra med Petrovim in Reshewskym po 22 potezah.

Včeraj se je končala tudi v osmem kolu prekinjena igra med Petrovim in Reshewskym. Po 102 potezah se je moral Amerikanec vdati.

V enajstem kolu predvčerajšnjim je zmagal Keres nad Petrovim, parilje med Capablancem in Reshewskym, Flohrom in Eliskasesom ter Fineom in Ragozinom pa so se končale neodločeno.

V desetem kolu je Capablanca prekinil igro z Eliskasesom. V slovenski obrambi damekega gambita se je znašel v velikih težavah in stoji ob prekinjenju v 82 potezah tik pred predajo. Keres je s Fineom po kratki, vendar bojeviti partiji remiziral. Ragozin je porazil Reshewskega, ki si je izbral slovensko obrambo damekega gambita, že v 55 potezah. Petrov in Flohr sta pa zaključila neodločeno.

Stanje po dvanajstem kolu je naslednje: 1. Keres 8,5 točke, 2. Fine 7 točk, 3. Capablanca 6,5 točke (1), 4. Flohr in Reshewsky po 6 točk, 5. Ragozin 5 točk, 6. Eliskases (1) in Petrov po 4 točke.

Maribor

Slomškova družba ima jutri dopoldne ob desetih na Slomškovem grobu sveto mašo z nagovorom prelata dr. Kovačiča. Po cerkvenem opravilu kratka Slomškova proslava v dvorani na Alekseandrovi cesti s predavanjem prof. I. Bogoviča: Cerkev, šola in dom po Slomškovi zamisli.

Mariborska mestna hranilnica je postala lastnica velikega posestva mariborskega stavbenika gospoda Julija Glaserja v Melju. Nova lastnica bo zemljišče parcelirala, parcele pa po nizkih cenah razprodala. Na razpolago bo okoli 50 parcel, za katere vlada že sedaj veliko zanimanje. Zaradi nizke cene zemljišče in ugodne lege bo pod Meljskim hribom prav kmalu nastala nova stanovanjska kolonija, ki bo povzdignila vzhodni del mariborskega mesta, ki se zaradi pomanjkanja stavbnih parcel ni mogel prav razvijati.

Vlomilca zasacila. Nemalo se je včeraj začudila železničarjeva žena Kanič Katarina, ko je na dvorišču pred oknom svojega stanovanja zagledala kup obleke. Takoj po njenem prihodu se je iz njenega stanovanja skozi okno pognal nek možki in hotel pobegniti. Kaničeva pa je bila toliko prisotna, da je neznanca prišla in poklicala na pomoč sosede, ki so drznega vlomilca ustrašovali ter ga izročili poklicanemu stražniku, kateremu je neznanec povedal, da mu je ime Jožef Omec in da je doma iz Medvoda. Popoldne je prišel iz Ptuj, ob šestih pa je že skozi odprto okno skočil v Kaničino stanovanje, ki bi ga bil temeljito izpraznil, da ga ni najemnica pravočasno zaečila.

Nova pridobitev za Kamnik „Županove galerije“

Vsem je znana priljubljena steza, ki je pred predorom vodila čez hrib, da smo tako imeli bližnjico na pot proti Zalam. Kako divje je bil ta prostor poraščen s koprivami in raznim grmičevjem, nam je tudi znano. Že prejšnji občinski odbor je prišel nekoč do te steze in jo nameraval oskrbovati in zavarovati nad predorom, vendar je vse to delo potem zaostalo.

Sedanja občinska uprava pa je stopila v tesnejše stike s tukajškoprometnim društvom, da se to delo letos izpelje in dokonča. Vsa izvedba je bila poverjena g. Mejaču Jakobu, ki si je to ureditev popolnoma po svoje zamislil in tudi prav posrečeno dovršil. Stroški so bili prvotno predvideni na 4000 dinarjev, so se pa končno povečali na približno 9000 dinarjev. Vsem tem stroškom pa občina ni prispevala več kot 1000 dinarjev in že so se pojavile zlobne govorice: boste videli, kakšne doklade bomo meščani zaradi tega plačevali v bodočem proračunskem letu itd.

Sedaj pa, ko vidijo, kako je spremenila celotno lice ta dovršitev, se je zgražanje o zapravljivosti sedanjega župana g. Strgarja poleglo in meščani gledajo to dovršitev malo bolj s prijaznimi očmi. Pa zakaj bi tudi ne. Lepa pot, ki se vije ob skalnatem previsu in kjer so postavljene lepe klopi, privabi sedaj vse tja gori. Na prostoru, kjer je pred davnim časom vodila strma pot na farno pokopališče, je sezidano lepo znamenje in vzdani lep starinski kip Matere božje, katerega je občini preskrbel g. Makso Koželj za prav ugodno ceno. Pri novozgrajenem mostičku je pod skalami precejšnja votlina, kjer je urejeno malo jezerc. Če se pa povzpneš po zložitnih stopnicah na zgornjo pot, pa se takoj znajdeš na pokopališču.

Tudi železniška uprava je pričela resno misliti na to, da odstrani sedanjo kajbico, ki naj predstavlja postajališče Kamnik - mesto, ter poslaša te dni mestni občini Kamnik predlog, da izravna hrib, ki se nahaja za postajališčem, in odpravi zemljo. Predložila pa je v vpogled tudi načrt nove postaje, ki naj bi bila postavljena v planinskem slogu. Vendar smatramo za potrebno, da se pred odločitvijo tozadevno posvetujejo še z drugimi mojstri, ki naj podajo svoje mnenje, ako bo tovrstna stavba primer na za to okoliš.

Vsekakor pa želimo, da bi prišlo čimprej do tega uresničenja.

„Slomškova nagrada“ slovesno izročena

Maribor, 24. septembra.

Mariborska občina je prva slovenska ustanova, ki je čutila dolžnost dati priznanje kulturnemu delavcu in ga gnetno podpreti. Zato je sprejela zamisel, ki se je rodila ob priliki lanskih Slomškovih dnevov, da naj ustanovi »Slomškovo nagrado«, ki bi bila vsako leto na Slomškovo smrtni dan podeljena za najboljšo literarno ali znanstveno delo. V letošnjem občinskem proračunu je prvič postavila za tako nagrado, ki nosi ime po prvem slovenskem kulturnem tvorcu škofu A. M. Slomšku.

Danes zvečer, ob 75 letnici Slomškove smrti, je bila nagrada slovesno izročena prvemu nagrajencu prelata dr. Kovačiču. Slovesnosti so se udeležili predstavniki mariborskih državnih, cerkvenih in samoupravnih oblasti ter mnogi kulturni delavci. Prvi je spregovoril predsednik razsodišča za podelitev Slomškove nagrade prof. dr. Sušnik, ki je poudarjal, da je občina nagrado namenila za spo-

min in počastitev škofa Slomška in za priznanje ter vzpodbudo domačim pisateljem. Ker je razsodišče hotelo na čelo Slomškovih nagrajencev postaviti moža, ki bi v polni meri bil vzor kulturnega tvorca, za letos ni razpisalo tekmovanja za nagrado, marveč je odločilo, naj jo prejme prelat dr. Kovačič, najzaslužnejši mariborski pisatelj in znanstvenik.

Zato je mariborski župan dr. Juvan v kratkem nagovoru opisal zasluge prelata dr. Kovačiča za kulturni razvoj v Mariboru, kjer je ustanovil prve znanstvene in kulturne institucije, ki so odločilno posegle v narodnostno opredelitev Maribora in njegovega zaledja ter mu izročili nagrado s pergamentnim izročilnim pismom.

Za počastitev se je prelat dr. Kovačič prično zahvalil in poudarjal, da gre mariborski mestni občini vse priznanje za ustanovitev Slomškove nagrade, saj je s tem pokazala, da priznava pomembnost kulturnega dela.

Kregar, ki bo najprej govoril o odnosu občinstva do umetnin in umetnikov ter o vlogi, ki jo v življenju naroda imajo umetniki kot sooblikovalci kulture. Dalje bo govoril o tem, kakšno naj bi bilo in kakšno ne sme biti vodstvo po razstavi. Po predavanju pa bo obiskovalce popeljal od dela do dela. Priporočamo občinstvu obisk razstave, da se seznani s slovenskimi umetniki ter njihovimi deli.

Kulturni koledar

Hladnik Ignacij

25. sept. 1865 se je rodil v Križah pri Trzinu glasbenik in skladatelj Ignacij Hladnik. V Ljubljani je doživel orglarsko solo. Od l. 1889. pa je bil v Novem mestu kapiteljski organist in pevo- vodja. Učil je tudi petje na Grmu in deloval pri novomeški Glasbeni matiji. Hladnik je plodovit skladatelj. Zložil je veliko število cerkvenih in tudi nekaj svetnih skladb. Pri skladanju je imel vedno namen pisati v slogu slovenske narodne pesmi, obenem pa za cerkev dostojno. Strokovna kritika mu je priznala, da je kontrapunktist prve vrste.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, sobota, 25. septembra: Kleofa.
Jutri, nedelja, 26. septembra: Ciprijan.

Nočno službo imajo lekarnar: mr. Leustek, Res- ljeva cesta 1, mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič.

TEL. 21-24 **MATICA**

Premiera!
Filmski slager najlepših španskih romane
KITARE
(Melodije ljubeni)
TINO ROSSI

TEL. 27-30 **SLOGA**

Warner Olannd in Boris Karloff v velenspe- tem filmu

Mefisto v operi
Divne operne arije.

TEL. 22-21 **UNION**

Premiera!
Dosedaj največje muzikalne revije z natpri- ljubnejšim parom sveta Fred. Astaire, Ginger Rogers

TOP-HAT
Popolnoma nov način izvedbe!

Predstave danes ob 16., 19.15 in 21.15 uri
Predstave jutri ob 15., 17., 19. in 21. uri

Franciškanska prosveta v Ljubljani priredi v torek, 28. t. m. ob 20. zanimivo skioptično preda- vanje pred. g. Stanka Zaklja C. M. pod naslo- vom: »Slovenski misijonarji širom sveta« in sicer nas bo predavatelj popeljal do pot na Japonsko, Ki- tajsko in Prednjo Indijo. Rezervirajte si vstopnice v predprodaji v pisarni »Pax et bonum« (Franci- škanska pasaža). Sedeži po 8 din, člani z legitimaci- cijami po 2 din, stojišča po 2 din, člani in dijaki z legitimacijami po 1 din. Opozarjamo, da bo to eno najlepših misijonskih predavanj v Ljubljani, za katero vlada veliko zanimanje.

Posla Ljubljana 7 bo dne 27. in 28. septembra t. l. zaradi popravil v uradnih prostorih zaprta za promet s strankami. Občinstvo v Šiški naj se ta dva dneva poslužuje drugih pošt v Ljubljani. Do- stava pošilk se bo vršila kakor običajno.

Rezerni oficirji pri nedeljski paradi v Metliki
Pri pododboru prijavljeni udeleženci se od- peljejo v dveh avtobusih iz Ljubljane v nedeljo točno ob 4. jutraj izpred kavarne »Zvezde« (Kon- gresni trg). Vsakdo doplača še 5 (pet) din. Zamud- nikom se že plačana vozovina ne bo povrnila. Od- povedi se ne jemljejo na znanje. Razpored na oba avtobusa vrši samo pooblaščenec pododborja. Ker je predviden povratek šele sredi popoldneva, se priporoča, da vsakdo vzame s seboj prigrizek. Pri povratku se ustavimo najbrž v Trebnjem. Rezerni oficirji naj vzamejo s seboj svoje oficirske legiti- macije. — Podbor Ljubljana.

Promenadni koncert. Turistični odbor za mesto Ljubljano priredi drevi med pol 7 in pol 8 uro pro- menadni koncert na Napoleonovem trgu. Igrala bo godba Narodnega železniškega glasbenega dru- štva »Sloga« pod vodstvom kapelnika g. Heriberta Svetila.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Sobota, 25. septembra: »Julij Cezar«. Otvoritev dramske sezone. Premierski abonma.

Nedelja, 26. septembra: »Maturac«. Izven. Znižane cene od 22 din navzdol.

Ponedeljek, 27. septembra: Zaprto.

Torek, 28. septembra: »Viničarje«. Premierski abonma.

Sreda, 29. septembra: Zaprto.

Četrtek, 30. septembra: »Beraška opera«. Premier- ski abonma.

V soboto, 25. t. m. bo otvoritev dramske se- zone s Shakespearejevo tragedijo »Julij Cezar«. V delu je zaposlen celokupni moški ansambel, pomno- žen s komparzi. Dejanje obsega 9 slik, ki se vrše v Rimu, nato v Sardiniji in pri Filipih. Nove kostume je izdelala gledališka krojačnica pod vodstvom g. Hrovata in ge. Habičeve, dekoracije po načrtih ing. arch. Franza, gledališka slikarna pod vod- stvom g. Skruznjaja, sceno muziko je komponiral g. H. Svetel. Režija je prof. Sestava.

Opozarjamo na nedeljsko predstavo Podorjeve »Maturac«, ki se bo vršila po znižanih cenah od 22 din navzdol. Dejanje nam kaže sliko iz šolskega življenja, ter slika pedagoški odnos profesorjev do inkriminirane učenke. Režija je Debečeva.

Dramatski prvenec pisatelja Pahorja nosi na- slov »Viničarje« ter se vprizori v torek, 28. t. m. Krstna predstava dela nam obeta novo zanimivo slovensko dramo. Dejanje se godi na domu vele- posestnika Laha in v njegovi zidnici, kjer bo ple- sala ga. Mileva Bolharjeva. Režija je Kreflova. Predstava bo za premierski abonma.

Tretja premiera v drami bo »Beraška opera« (Dreigroschenoper) v režiji ing. arch. Stupice. Ta svojevredna igra je žela svetovno uspeh. Obravnava življenje najnižjih socialnih klast: beračev, tolova- lev in vlačug. Ter vsebuje originalne songe v stilu Villona. Weilllova glasba posrečeno podčrtava po- tek dejanja. Vodstvo orkestra bo imel g. Adamič. Predstava bo za premierski abonma.

V abonmaju A in B so še ugodni sedeži na razpolago, zato opozarjamo vse p. n. reflektante, naj se prijavijo v pisarni Narodnega gledališča v drami.

BUKOVE ODPADKE

popolnoma suhe, so ugodno kupi pri trditvi »Kuri- voc, Ljubljana, Tyrseva cesta 31, telef. 34-34.

Razne paragrafove zgodbe

Ljubljana, 25. septembra.

O procesu Kristan — Bat'a smo že včeraj prav obširno poročali. Ljubljanski čevljarji so zlasti z veliko pozornostjo sledili izvajanjem branilca ob- toženega Frana Kristana, odvetnika dr. Stanka La- pajneta. Prav ta proces je zgovorno pokazal, v ka- kšno hudo so potisnjeni poštena naša čevljarji zaradi Bat'inega sistema mehanizacije izdelovanja usnar- skih izdelkov. Sodba sama je poudarila, da je ob- toženec izrekel inkriminirana dejanja v velikem razburjenju in veliki bedi. Prav za prav je bil Kris- tan obojen le zaradi treh žaljivk, in sicer, ker je rabil o tožiteljici izraz, da »ribe in kaline lovi« ter »da so delavci pri Bat'i ponižani v zamorske su- žnje«.

Dežnik so mu ukradli

Ravnatelj tovarne čevljev v Trzinu »Jarec Josip Specht, ki je prisegal na »loro«, je po končani raz- pravi prav bridko potožil sodniku, da mu je nekdo med dopoldanskim razpravo ukradel čisto nov svilen dežnik, ki ga je bil obesil zadaj na obešalnik v sobi št. 28. Sodnik je mirno pripomnil: »Bo treba tudi tu postaviti policajca. Pa saj so še nam sodnikom ukradli zimske suknje!« Gosp. ravnatelj Specht je za svoj elaborat, odnosno za študij tvarine zahteval kar 1000 din honorarja. Njegov kolega g. Rant je bil skromnejši. Sodnik pa mu je priredil le 300 din. To je čisto primeren honorar za delo, opravljeno v nekaj urah!

Živinski barantač

Iz znamenitega, po zaslugi »Jutrac« slavnega Javorja je doma mešarski pomočnik France Dr- mavček. Ker je bil brez posla, je prevzel važno funkcijo mešarja in živinskega gonjača. Trgovce z živino Volkar ga je angažiral, da mu je gonil živino k raznim mesarjem. Volkar je živino dobavl- jal tudi škofjeloškemu mesarju Hafnerju. Drmav- ček France je prejemal naročila, da naj iz te in te vasi, od tega in tega posestnika prižene živino Hafnerju. France pa je bil zvitla buča. Živino je naprej prodajal. Veselo je živel. Hafnerja je oško- doval za okoli 4000 din. Zadeva pa je drugače zelo stara, kajti France se je znal dolgo časa skrivati

Ogromna škoda po deževju

Ljubljana, 25. septembra.

Septembrsko neprestano deževje je povzročilo povsed v naših krajih ogromno škodo, kajti še niso pospravljeni pozni jesenski pridełki. Kmet je obu- pan. Na mnogih krajih je krompir popolnoma se- gnil ali pa je izredno slabo obrodil. Tudi ni letos ajda dobro obrodila. Močno je po dežju pokvarjena koruza. Tudi pesla in dober. Cenijo, da gre po se- ptembrskem deževju povzročena škoda v milijone, ocenjena je na približno 15 milijonov din. Izredno slaba letina je za zelje. To se pozna tudi na ljub- ljanskem trgu.

Neprestano deževje je dalje zelo oviralo razna regulacijska dela na raznih krajih Save in pri dru- gi rekah, odnosno potokih in hudournikih. Sicer ni bilo doslej kakih hujših in katastrofalnih po- vodnj kot l. 1933, toda na več krajih so se po-

Kamnik

Kamnik, 24. sept.

Cesta iz Grabna na železniško nakladališče iz- redno trpi zaradi velikega prometa in jo je zato treba stalno popravljati in naspitati. Težki tovori se vsak dan pomikajo po njej na kolodvor, zato bi bilo pravično in v redu, da se proglasi za železni- ško dovoljno cesto, da bi tudi železnica prispevala k njenemu vzdrževanju. Zaradi tistih nekaj voz, ki se prepelejo po njej iz Tunjic, bi občina ne imela nobenih posebnih brig z naspajanjem, zato nikakor ne sme to veljati za razlog, da bi se železnika uprava branila sprejeti jo med dovozne železniške ceste.

Podpora 60.000 din je razdelil cestni odbor vsem občinam v okraju za vzdrževanje občinskih cest. To podporo, ki je z ozirom na potrebe prav majhna, je razdelil po ključu, v katerem je upošte- val premoženjsko stanje občine, davčno osnovo in dolžino banovinskih in občinskih cest. Na Kamnik odpade po tem ključu 5000 din, na Kamniško Bi- strico, Dob in Domžale po 4000 din, na Nevle in Komendo po 5000 din, na Homec in Radomlje po 2000 din itd. Zaenkrat je dobila vsaka občina 80 odstotkov omenjene vsote.

Kapelica na Veliki planini

Kamnik, 24. sept.

V bližini turistišve kočje na Veliki planini, na robu, ki vodi proti Tili dolini, se dviga proti nebu skromna, toda lična kapelica. Z veliko vnmemo in pridne roke domačih delavcev zgradile zidani te- melj in postavile na njega leseno ogrodje planinske kapelice, posvečene Mariji Snežni. Hitro je šlo delo od rok in marsikdo je bil kar začuden, ki je na svojem poslednjem obisku na Veliki planini zagle- dal ponosno kapelico, ki na vzvišenem prostoru stremi v nebo in kliče verne planince, da se s ple- menitimi čustvi, kakršne vzbuja pri vsakemu do- bremu človeku pogled na veličastne planinske vr- hove tam naokrog in z vdanim zaupanjem poklonijo Kraljici Mariji.

Lani, ko je bila na Veliki planini prvkrat služba božja, je izšla pobuda za postavitev kape- lice, ki naj bi pri molitvi združevala turiste in pa- stirje okrog Marije Snežne. Čeprav zbirka še zda- leka ni dosegla za gradnjo potrebne svote, je ven- dar bila po prizadevanju župnega urada v Stranjah že letos postavljena. Kapelica je sedem metrov dol- ga in štiri metre široka. Leseno ogrodje iz tesanih brun, znotraj lično obito z desicami, ki bodo še prepletsane, stoji na zidanem podstavku, ki sega en meter od tal. Streha je krita s škodlami, v zvoniku pa bosta visela dva manjša zvona.

Kakor smo že rekli, je ostalo za kapelico prav posrečeno izbrano, saj je medto lep razgled po vsej Veliki planini. Kapelica bo spomladaj popolnoma urejena, poleti pa bo slovesno blagoslovljena, kar bo za Veliko planino gotovo velik planinski praz- nik, saj bo vsak pravi planinec rad prispeval svoj obolus v čast božjo in ponos naših planin.

— Velike priprave za obisk mednarodnega kon- gresa katoliških esperantistov v Ljubljani se vršijo v vseh državah. Učimo se esperanta z novo prakti- čno knjigo, ki jo razpošilja Klub esperantistov v Ljubljani. Cankarjevo nabrežje 7, I., da se bomo lahko s tuji sporazumeli.

pred »krutim« kazenskim paragrafom. Meseca ju- lija leta 1934 je v Smedniku prevzel kravo in jo prodal za 400 din. Oktobra nato drugo kravo v Prašah, novembra tretjo kravo in nazadnje junca v Mednem. Kazenski sodnik poedinec gosp. Fran Gorečan je Franceta obsodil na 4 mesece zapora ter ima plačati Hafnerju 3900 din odškodnine, Vol- karju pa 1000 din za ukradeno kolo. France osebo ni prišel k razpravi ter ga je sodnik kontumaciral, ker je bilo vabilo izkazano.

Ribi tatovi obsojeni

Dva podjetna Ljubljanečana, Resnik in Zin-Zin, sta se neko nedeljo poleti odpeljala v Skofjo Loko, da bi se »kopalac«. Obiskala sta Janeza Rilca. Pri njem so napravili posebne »potičke«, v katere so pomešali neko omamljujočo snov. Nato so jo mah- nili do Sore. Pometali so v vodo pogačke. In kmalu nato so začeli pobirati na gotovih mestih ribe, kline in celo postvri. Bili so zasačeni in sedaj obtoženi zaradi tatvine. Sodnik poedinec g. Gore- čan Janezu Rilcu:

»Obtoženi ste, da ste ribe lovili. Ali priznate?«
Janez ves ogorčen: »Nikakor ne, gospod sod- nik! Ni res! Pošteno sem se kopal.«

Sodnik: »Res čudno. Videli so vas, da ste bili obtoženi.«

Janez Rilc: »Noge sem si pral. Za ribe nisem delal kneedlov.«

Oba Ljubljanečana, Zin-Zin in Resnik, sta tudi zatrdila svojo nedolžnost. »V Skofjo Loko,« sta govorila, »sva se peljala, da bi se kopala. Sora je zelo zdravilna voda za revmatizem.«

Priča Anton Mehič, davčni uradnik v Skofji Loki, pa je vse drugače povedal. Okoli 7. jutraj je v Sori lovil ribe. Opazil je, da mnoge ribe omam- ljene plavajo nizdol. Pri obeh Ljubljanečanih je osebno ugotovil, da sta imela pri sebi že več rib in da sta jih metala iz vode. Janez Rilc pa mu je sam priznal, da je ujel dve ribi.

Nič ni pomagalo. Za nagrado so dobili: Janez Rilc 20 dni zapora nepogojno. Resnik 480 din ali 8 dni zapora, pogojno za 2 leti in Zin-Zin 540 din ali 9 dni zapora nepogojno. Janez Rilc s sodbo ni bil zadovoljen.

javile lokalne povodnji. Mnogi potoki so poplavi- li polja. Tako na primer drugače mirna Račna na Dolenjskem je poplavlila vso plodno ravan. Kraška kotlina pri Planini, kakor navadno, je že cel mesec popolnoma pod vodo in je spremenjena v veliko jezero. Potuhnjena in nevarna Krka se je v svojem spodnjem toku, zlasti ob izlivu v Savo, močno raz- lila po ravninah. Krka je močno narasla pri Ko- stanjevič, kjer je bilo njeno vodno stanje dose- ženo do 3,80 m nad normalo.

Vode so povsed v Sloveniji drugače visoko napete. Naglo narastajo in nato upadajo. Splošno vodno stanje rek je bilo ta mesec od 167 do 360 cm nad normalo. Ljubljana je davi, ker je ponoči popolnoma prenehalo deževanje, le nekoliko upada. Vodomer pri fužinski hidrocentrali je zaznamoval, da je Ljubljana od včeraj do davi padla le za 5 cm. Upada dalje tudi Sava.

Četrto kolo liginega tekmovanja

Po štirinajstih dneh se bo kolo državnega no- gometnega prvenstva jutri četrtič zasukalo. Zani- manje raste z vsako nedeljo in vsako kolo ima svoje posebne mikavnosti in senzacije. Tretje kolo je bilo v znaku prestižnih tekem v Belgradu in v Zagrebu, jutri pa bodo morali dosedaj vodeči klubi na tabeli pokazati, v koliko so bile tekme na do- mačih tleh pravo merilo njihovih moči.

Vseh deset liginih izbranec se bo jutri borilo po sledečem sporedu:

V Belgradu: Jedinstvo — Ljubljana

BSK — HASK

V Zagrebu: Concordia — Jugoslavija

V Splitu: Hajduk — Gradjanski

V Sarajevu: Slavija — BASK

Naši nogometaši gredo torej svojo srečo po- izkušati v Belgrad. Jutri prvič, nato bo pa treba iti še trikrat. Naš jutrišnji nasprotnik je od vseh bel- grajskih klubov najmanj siuren in zato ne bi smeli po vseh računih pričakovati kakih zelo ne- ugodnih presenečenj. Toda čeprav je Jedinstvo no- vinec, je začel že kar nevarno opleliti okoli sebe. Po dveh porazih je pri zadnji tekmi upravičeno in lepo premagal moštvo Baska. Jedinstvo je torej klub, ki zna biti močno nevaren. Naj tega ne izkusi jutri Ljubljana! Pri pregledovanju se ne odigranih tekem v jesenskem delu prvenstva in ob skrbih za končno usodo Ljubljane v liginem prvenstvu, smo izračunali, da bi znala biti izguba obeh pik proti Jedinstvu naravnost odločilnega značaja. Naši fantje so odšli korajžni in z dobrimi željami vseh svojih prijateljev. Jedinstvo ni klub, ki bi ga ne bilo mogoče premagati tudi na tujem igrišču in pred tuj publiko. Če, ah, ta vedni če, prinesejo naši reprezentantje domov dve piki, bomo zadihali na globoko in na široko in bomo z večjo gotovostjo in korajžjo čakali na Hajduka, ki pride v Ljubljano 17. oktobra.

Tekmo bo sodil g. Neverkila.
Druga tekma v Belgradu je med hrvatskimi akademiki in bivšim prvakom. Hask je letos že enkrat zelo uspešno debutiral v Belgradu; do da- nes še ni izgubil nobene tekme. BSK je na tretjem mestu in je izgubil samo tekmo v Splitu. Tekma med obema kluboma bo brez dvoma silno zani- miiva, kajti moštvo Haska ima letos velike, toda po dosedanjih rezultatih sodeč, tudi upravičeno aspi- racije.

Kluboma bo delil pravico na zahtevo Zagreb- čanov madžarski sodnik.

Največji halo bo v Splitu! Gradjanski gre prvič iz svojega igrišča. Dances je na čelu tabele in ne beleži še nobenega poraza. Toda njegovi dosedanjí nasprotniki Jedinstvo in Concordia so bili bolj lahkega kalibra in zato ni bilo težko zmagovati. Jutri bo pa Gradjanski moral pokazati, kaj zna kadar gre ven, in to še v Split. Hajdukovci Zagreb- čanom ne bodo kar tako dajali točk. Če bo Grad- janski hotel zmagati, se bo moral pošteno boriti, pa še ni gotovo, če bo uspel. Hajduk je doma zelo nevaren.

Tudi ta dva kluba ne zaupata jugoslovanske- mu sodniku, zato jima bo sviral Italijan Matteo.

Peta tekma je v Sarajevu. Seralije bodo na vsak način skušali iztrgati Baskovcem obe točki. Po slabi igri, ki jo je Bask pokazal pred 14 dnevi proti Jedinstvu sodeč, moramo dati prednost sa- rajevski Slaviji.

Tekmo bo sodil jugoslov. sodnik g. Bažant.

Peto kolo državnega nogometnega prvenstva bo pa šele 17. oktobra, kajti 9. in 10. oktobra gostuje naša državna reprezentanca v Pragi in v Varšavi.

Od tu in tam

O nekem sestanku med dr. Mačkom in dr. Stojadinovićem so vedele povedati »Jugoslovanske novine« in za njimi neki ljubljanski popoldnevnik. Po tem poročilu bi se Stojadinović in Maček se- stala ne daleč od Rogaske Slatine. Javnost pa ve, da je bil zadnje dni Stojadinović v Pragi ter se ni gestal z dr. Mačkom več kot enkrat, namreč ja- nuarja meseca pri Brežicah.

Z Vojo Janjičem niso več zadovoljni Sremci v okraju Rume, kjer je bil Janjič izvoljen za poslanca po zaslugi volilnega reda, čeprav je v okraju dobil številčno večino kandidat z Mačkove liste. Janjič je prišel tudi v navzkrižje z tamošnjo JRZ, menda zaradi svojega stališča v razpravi o konkordatu.

Popolno soglasje svojih strank v pogledu spo- razuma so ugotovili včeraj šefi belgrajske dela združene opozicije. Na sestanku so bili poleg Ljube Davidoviča, Miše Trifunovića in Joce Jovanovića še Boža Vlačić, Milan Gavrilović, Milan Grol in La- zica Marković. Belgrajski opozicijski veljaki se bodo še dalje posvetovali, istočasno pa bodo sto- pili v stik z dr. Mačkom in Adamom Pribičevićem, da določijo dan, v katerem bodo v Zagrebu po- pisali sporazum. Miša Trifunović je časnikarjem iz- javil, da bodo že danes ali pa jutri odšli v Zagreb posebni odposlanci in se dogovorili z Mačkom o končnem veljavnem podpisu besedila sporazuma. Še vedno se širijo glasovi, da bodo po tem dogodku izdali poseben proglas na narod.

Upravitelji pogodbenih pošt in njihovi name- štenci se morajo smatrati za državne nameštence, kakor je bilo nedavno razsodilo kasacijsko so- dišče v Novem Sadu. Okrožno sodišče v Beli Cer- kvi je imelo soditi nekemu upravitelju pogodbe- ne pošte ter se pri razsodbi postavilo na stališče, da nameštenci in upravitelji pogodbenih pošt niso državni, temveč zasebni nameštenci. Sodišče se je pri tem oprlo na novi pravilnik o pogodbenih poštah, v katerem stoji, da odgovarjajo upravitelji pogodbenih pošt državi le za primer poneverbe ali oškodovanja državne imovine ter se tudi v primeru poneverbe ne more smatrati za držav- nega službenca. Kasacijsko sodišče v Novem Sadu se je pa postavilo na prav nasprotno sta- lišče: Pogodbeni poštarji vrše javno funkcijo ter izdajajo obenem javne listine. Zato jih je treba smatrati za državne nameštence. Novi pravilnik o pogodbenih poštah pa ureja samo privatno pravne odnose.

200 kilogramov težko blagajno so odnesli drzni vlomilci iz pisarne zdravilnega Brestovca blizu Zagreba. Vlomilci so bili neverjetno pre- drzni. Zgodaj jutraj so se pojavili v zdravilišču, pa se niso skrivali, kakor to delajo običajni vlo- milci, temveč so korajžno stopali mimo nekaj zdraviliških nameštencev v pisarno in se spravi- li nad blagajno. Nameštenci niso ničesar sumili, ker so mislili, da so najbrže prišli delavci kakega podjetja, ki bodo težko blagajno popravili. Brez motenj so vlomilci dvignili blagajno in jo odnesli v bližnji gozd. Tam so jo navrtali in ukradli iz nje okrog 20 jurjev. Šele nekaj ur kasneje je zdraviliška uprava ugotovila, da je bil izvršen vlom. Poklicali so zagrebško policijo na pomoč! vendar preiskava ne more uspešno napredovati, ker so vlomilci za seboj zmedli vsako sled.

Konferenca o izvozu mehkega lesa se bo vršila prihodnje dni v Stockholmu na Švedskem. Posebna mednarodna zveza za trgovino z mehkim lesom ima nalogo, da določi vsaki državi, koliko mehkega lesa sme največ izvoziti. Tudi naša država je članica te zveze. Jugoslovanske izvoznike mehkega lesa bo zastopal na tej konferenci zagrebški in- dustrijalec Ivan Hochsinger. Glavna njegova naloga je ta, da se bo boril proti vsakemu znižanju ko- ličin, ki se bodo smele izvažati iz naše države.

Čebelarji bodo dobili sladkor brez trošarine. Finančni minister je izdal poseben odlok, v katerem dovoljuje čebelarjem zadrugam, kakor tudi posa- meznim čebelarjem, kupovanje nezatrosarinjenega sladkorja, največ za 5 kg za vsak panj. Posamezne finančne direkcije bodo na podlagi prošelj čebelar- skih združenj in čebelarjev samih izdajale dovoljenja za nabavo sladkorja iz državnih sladkornih tovarn v Belju in Čukarici.

Na šest mesecev strogega zapora je zagrebško sodišče obsodilo policijskega stražnika Antona Medveda, ki je ponoči na straži ubil Ivana Kranj- čina. Kranjčina je hotel baje pretihotapiti v mesto neko blago, vendar ga je Medved prijel in hotel odgnati na stražnico. Kranjčina se je upiral are- taciji ter butnil policaja v trebuh, potem pa segel v žep, kakor bi hotel potegniti samokres. Stražnik pa ga je prehitel in ustrelil iz svojega samokresa. Na tak način se je branil policaj, druge priče so pa povedale povsem drugače. Zaradi tega je sodišče obsodilo Medveda na šest mesecev strogega zapora.

Italijanski slavni pevci bodo še to jesen gosto- vali v Zagrebu in po drugih jugoslovanskih mestih. Po teh gostovanjih pa bo odšla zagrebška opera na gostovanja v Trst, Benetke, Milan in Rim. Zaradi tega se mudi v Zagrebu še nekaj dni italijanski im- presario Valentini, da bi sklenil pogodbe in potem v Italiji pripravil vse portebno za uspeh gostovanj. Tudi o gostovanju najslavnejšega tenorista Giglija govore v Zagrebu. Za bližnje mesece je Gigli že obvezan peti v drugih krajih in je zato pričakovati, da bo šele v maju imel čas obiskati Zagreb. Tudi o ljubljanski operi je bilo govora, da bi letošnje jesen gostovala po raznih italijanskih mestih z istim programom, s katerim je maja meseca go- stovala v Trstu. Kdaj in kam bo šla ali če bo sploh šla na gostovanje, o tem v Ljubljani še nič ne vemo.

Dalmatinski vinogradniki ostro protestirajo proti odločitvi poljedelskega ministrstva, da bo do- voljevalo prodajo nezatrosarinjenega sladkorja, da se porabi za pojačanje slabih vin. Zaenkrat se je vest o takem odloku šele razširila, ne da bi bila na merodajnih mestih potrjena ali zanikana. Dal- matinski vinogradniki vedo, da bi bili zaradi tega zelo prizadeti. Njihova vina so močna in dobra ter bi bila s pojačanimi slabimi vini na marsikaterem tržišču izpodrinjena. Vinogradniki so poslali fi- nančnemu ministru protestno brzojavko. Nezatros- arinjeni sladkor se baje že nahaja v monopolskih skladiščih v Šibeniku.

Pristaniškega delavca v Šibeniku je ubil po- strešek Ivan Batinić. Ko so delavci ravno na- kladali blago na ladjo, se jim je približal postrešek Batinić in brez besede udaril s trdim predmetom delavca Paška Nićena na tilnik. Paško se je zgrudil in potem v bolnišnici umrl. Postrešek se je hotel maščevati Ivanu Nićenu, ker ga je ta nekoč teme- ljito pretepel. Zaradi sramote ga postrešek ni hotel naznaniti, pač pa mu je obljubil maščevanje. V četrtek ga je izvršil. Le hudo je bil presenečen, ko so mu povedali, da je ubil Paška in ne Ivana, torej brata tistega, kateremu je prisegel mašče- vanje.

Veliki manevri v Beli Krajini

Na levi: Vojaška radijska postaja. Zada kosi platna, s katerimi dajejo znake svojim letalom.

Na desni: Strojnice, skrite v koruzi.

Ognjenik je napravil zemljo rodovitno

Nekoliko severneje od Avstralije leži otok Nova Gvineja, znan po številnih ognjenikih izbruhih, ki se ponavljajo skoro leto za leto. Tako so se tudi letos kar vrstili konec maja in v začetku junija, tako da je ognjeniški pepel naravnost za temnil sone nad glavnim mestom Rabol in še daleč po okolici. Srečno naključje pa je hotelo, da je ravno v tem času začel padati silovit dež, ki je ves ognjeniški pepel stolkel na zemljo in jo daleč naokoli spremenil v najrodovitejšo poljano. Tam: kajšnji domačini niso bili malo presenečeni nad tem nenavadnim pojavom, ko je bil v kratkem času odel v bujno cvetje in zelenje kraj, o katerem bi pred tem blagodejnim ognjeniškim izbruhom lahko rekli vse prej, kakor to, da je rodovitno. Čudna igra narave v krajih, kjer ljudje žive v neprestanem strahu, kdaj bo k njim prišla smrt na obisk naravnost iz ognjeniških žrel.

Drobne vesti

Trdoživa ura. Neki urar v Westfaliji je v rudniku zgubil uro, v kateri je imel vrezano svoje ime in naslov. Kako pa se je začudil, ko je čez več tednov dobil svojo dragoceno zapuščino iz 300 km oddaljenega Braunschweiga, kjer imajo velikanske plinarne. Premog za v peči v plinarnah gre namreč po tekočih trakovih mimo delavcev, ki pobirajo iz njega razne slabo gorljive ali negorljive predmete. Tako se je med premožom na traku pripeljala tudi izgubljena ura. Ostre oči delavca so jo opazile. Pobrjal jo je, pregledal, našel vrezano ime in jo poslal njenemu lastniku, za kar zasluži dvakratno priznanje: kot dober delavec in kot pošteni urar. Ura pa, ki je brez posebne škode zase naredila tako dolgo pot za zanjo tako neugodnih okoliščinah, tudi zasluži najčastnejše mesto.

Kokoši mesto davka. Pokrajinska vlada v Kvangtunu na Kitajskem je iznašla kaj svojevrsten način davčnine. Vsaka družina dobi po enega piščanca, katerega mora rediti in pitati toliko časa, da doseže petkrat večjo vrednost, kot jo je imel v začetku. Kdor piščanca ne bi hotel pitati in pitane zopet oddati državi, bo obsojen na določeno denarno kazen ali zapor.

29-krat poročena in 28-krat ločena je rekord, s katerim se ne more ponasati nobena filmska zvezda. Dosegla ga je Rusinja Marica Lavov, ki ima šele 26 let, pa so ji ruske oblasti v sedmih letih dovolile 29 porok in 28 razporok. Če bo šlo tako naprej, bo še marsikaj doživela. Svet je poln najrazličnejših norcev, katerih največji niso po norišnicah.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 25. sept., 12 V pisanen venčnu se plošee vrtijo, pa židano voljo in radost delijo — 12.45 Vreme, poročila — 13. Cas, spored, obvestila — 13.15 Vpisnem venču se plošee vrtijo, pa židano voljo in radost delijo — 14 Vreme — 15 Za delopust (igra Rad. orkester) — 18.40 Potrebna javna dela v dravski banovini (Zdrav. inženirjev in arhitektov) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Zdrav. četi hrvatskega in srbskega nacionalizma (dr. Nak. Lalic, publ.) — 19.30 Pregled sporeda za prihodnji teden — 20 O zunanjih politikah (z. uradnik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 V sezono novo zdaj stopimo, na stare čase pozabimo; pogledimo, kaj, kje in kako — se vsi pripravljajo na njo. Vesela reportaža dela in skribo od vsehposod. Sodelujejo: člani rad. igr. družine in plošee. Sestav in vodstvo: Jožek in Ježek. — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Rad. orkester.

Drugi programi

Sobota, 25. septembra; Belgrad: 20 Srbski večer — Zagreb: 20 Klavir, 20.30 Operetne arije, 21.30 Tamburice — Dunaj: 19.10 Vojaška godba, 20 Jazz, 21 Kriminalna igra, 21.40 R. Straussova sonata, 22.30 Zabavni koncert — Budapest: 19.50 Igra, 22 Vojaška godba, 23 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Orkestralni konc., 21 Igra, 21.40 Jazz — Rim-Bari: 21 Opera »Isabeau« — Praga: 19.20 Vojaška godba, 20.25 Opereta, 22.30 Orkestralni koncert — Varšava: 20 Za Poljake v tujini, 21.05 Salonski valčki, 22 Plesna glasba — Bratislava: 20.30 Operna glasba — Ostale nemške postaje: 20.10 Različni zabavni programi.

„Rajski otok“

Kdor hoče spoznati skrajno preprosto življenje, videti kraj, kjer ljudem ni treba plačevati nobenih davkov, kjer nimajo ne sodnika, ne notarja, ne orožnikov, mu ni treba hoditi v južno-ameriške pragozde, ali na otoke Tihega oceana, ali na one med Afriko in Južno Ameriko, ampak kar v bližnji Francijo. Ob bretonski obali, ne daleč od vojne luke Bresta, je čudovit otoček, kjer živi poleg čuvaja svetilnika še kakih tisoč ljudi. Na tem otoku popolnoma pozabiš, da so na svetu mesta, tovarne, drevesa, cvetlice, zelena trava in burno življenjsko vrvenje.

Ljudje se menda preživljajo z ribolovom, saj zemlje ni skoraj nič; samo skalovje. Kdor ima pet kvadratnih metrov rodovitne zemlje, je že skoro tako ponosen kot kak veleposestnik. Pri vseh javnih zadevah imajo glavno besedo ženske, ki so iznašle tudi svojo dolžinsko mero. Če je n. pr. treba razdeliti kako posestvo, ki ni nikjer vknjiženo, med dediče, ga ženske odmerijo a svojimi predpasniki, šest predpasnikov široko, deset dolgo, itd. — postavijo majhnega dečka, ki si je med potjo nabral kamenčkov v kapo, v sredo zemljišča, mu zavežejo oči, ga nekakraj zavrtje in mu zakličejo, da začne metati kamenčke. Kolikor dedičev, toliko kamenčkov. Svet, na katerega bo padel ta kamenček, je za tega in tega itd. Vsi so zadovoljni, »zemljemerji in posestniki«; če pa le nastanejo kaka nespornost, se pobotajo brez vsakega posredovanja sodnije, katero bi morali iskati na celino. Čisto prijazno, po domače; saj so si skoro vsi v sorodu. Za 1200 ljudi je samo 18 rodbinskih imen.

Otočani imajo tudi kakih 20 krav, ki pa imajo kaj žalostno življenje, kajti o pašnikih lahko samo sanjajo in obujajo spomine nanje, v kolikor jih poznajo še a celine. Včasih jih res kdo žene na »pašo« na kraj, kjer se mu zdi, da je nekdanj v davni rasti trava. Da se nekoliko zamotijo, jim vrže nekaj sena, ki ga morajo uvažati; zvečer pa, ko se je krava do sitga najedla svežega morskega zraka in jo je veter do dobra prepihal, jo spravijo zopet v hlev. Odreči se morajo marsikakemu ugodju navadne krave, živeti skromno in trezno, zato pa tudi v skromnih merah povračajo skrb, t. j. zelo malo mleka dajejo.

Ker je življenje na otoku sploh zelo dolgočasno, imajo vse mogoče smešne in drugod nemogoče navade, da si krajšajo čas. Če se n. pr. kdo ženi, hodijo vabit vse bližnje in daljne sorodnike, skoro vseh tisoč ljudi, po dvakrat, samo da lahko pod hvalevredno pretvezo zabijejo nekaj časa. Kadar je kak rojstvo na otoku, pridejo vse ženske pogledat novorojenca, za plačilo dobe skledico kuhanih suhih češpelj, klepetajo brez konca in kraja in se zadovoljno razidejo, da so tako lepo pregnale čas.

Posebno veselje imajo a pogrebi. Ženske nosijo sploh samo žalno obleko: široko črno krilo, črn

predpasnik, črno jopico, debele nogavice iz črne volne in veliko črno ruto, ki pada čez ramena na hrbet.

Jamo za mrliča morajo skopati najbližji sorodniki. Ko položijo krsto v jamo, vse ženske poklek-

Profesorica moralke ima tatinsko bolezen

Neki ameriški časopis je priobčil čudovito izpoved svojevrstne tatice, ki ima, kakor pravijo, »kleptomanijo«, nekako tatinsko bolezen. Kar daje izpovedi še posebno važnost, je dejstvo, da je pisateljica članka sijajna profesorica psihologije in moralke. Njeni učenci, ki so z naslodo poslušali njena predavanja, so pravili, da ima nebeško lep obraz in oči.

Ker je po svoji »obrti« vajena razglabljalati značaje, je zelo natančno proučevala svojo čudno bolezen. »Kakor hitro stopim iz šole, kjer sem predavala in zagovarjala najboljša nravsvena mnenja, začutim, kako me neka nepremagljiva sila vleče proti najbližji trgovini, kjer sem vedela, da bom kaj zmanila. Najprej sem sklenila, da ne bom nikdar vzela več kot za en dolar vrednosti. Toda jemala sem vsak dan več. Najbolj čudno je to, da sem izmikala stvari, ki jih nikakor nisem potrebovala. Pa tudi treba mi ni bilo jemati, saj

nejo in začno »v taktu« jokati; vse obenem in v določenih presledkih.

V mraku prihajajo starejše ženske na pokopališče, molijo, se sklanjajo nad grobovi in kadar jih obaveši vrteči se žarek bližnjega svetilnika, dobiš vtis prizora iz Dantejevega pekla.

Tudi njihov pozdrav te spominja smrti. Ne rečejo namreč »Dober dan« ali »Lahko noč«, ampak »Veselite dušam!«. Odgovoriti pa moraš: »Amen!«.

sem dosti bogata, da bi si privoščila kakršnokoli muhavost...

Dasi je tako odkrito povedala svojo napako, jo vendar gotovo vsak obsoja in se zgraža nad njeno »pokvarjenostjo«. Če pa bi se vsak človek nekoliko pogledal v svojo notranjost in opazoval svoja najmanjša, takorekoč brezpomembna dejanja, bi z začudenjem opazil, da je tudi sam podvržen tej bolezni. Saj ni treba, da gre izmikati v kako trgovino, saj je n. pr. obrekovanje tudi tatvina, tatvina dobrega imena: opravljanje tatvina priljubljenosti, majhne goljufije pri igri, prikrivanje svojega imetja in dohodkov pred davkarjo in tisoč drugih malenkosti, so prav za prav same tatvine; vsak človek ima že v krvi zakon samoobrambe in samokoristi, ki ga nujno tira v to, da si čim več prilasti; vsaka prilastitev pa zahteva kolikor toliko surovosti, varanja, utajilive, torej tatvine v najširšem in skrajno finem pomenu besede.

Mestni očetje postanejo kuharji

Pretekli teden so občinski odborniki mestu Lille v Franciji kaj preprosto rešili vprašanje stavke, ki je izbruhnila v njihovi počitniški koloniji. Imeli so namreč 6000 otrok na počitniški oskrbi in 60 kuharic, ki so skrbela za njihovo prehrano. Dva dni pred koncem počitnice pa so kuharice in razne služkinje v taborišču začele stavkati in zahtevati večjo plačo. Namesto, da bi se spustili odborniki v pogajanja ali da bi kuharicam takoj zvišali plačo, so se sami opasali z belimi in modrimi predpasniki, naprosili svoje žene in žene svojih znancev ter vsi skupaj sami šli pripravljat jedila za otroke in jim streči. Vse kuharsko in strežniško osebje, ki je tako le začasno nastavljeno, je z začudenjem opazovalo svoje namestnike in se gotovo precej osramočeno umaknilo; postrežba je šla v najlepšem redu naprej, tako da mladi gostje sploh niso opazili kakšne težave in boji so se bili »za kulisami«.

Vpliv pipe na izgovorjavo

Če je sploh še kaj originalnega, potem je gotovo brošura, ki jo je pred nedavnim izdal na Angleškem profesor Ernst Curzon. V tej svoji brošuri razvija svojevrstno teorijo, zakaj se je v Angležih ukoreninila lastnost, da tako malo govorje in da tudi na vprašanja dajejo tako lakonično kratke odgovore. Svoja izvajanja začenja profesor Curzon z ugotovitvijo, da je Anglija dežela, v kateri žive ljudje, ki zelo radi vlečejo pipo. Vsakega Angleža sploh najhitreje poznaš že na prvi pogled po pipi. Znano je tudi, da ljudje, ki neprestano vlečejo pipo, ne govorje radi mnogo, najbrže zato, ker mislijo, da jim zaradi predolgovoznega govorenja, ali vsaj govorenja v dolgih stavekih, vsakeas lahko njihova ljubljena pipa ugasne. Zato imajo takšni kadileci navado biti zelo kratki v besedah in še te navado na koncu stavkov kar »pozor«. Zdi se, — tako trdi profesor Curzon — da to kajenje na pipo precej vpliva tudi na samo izgovorjavo, ki je svojstvena za angleški jezik. Če poslušas Angleža govoriti, dobiš vtis, kakor da nikdar ne odpre ust. Ta navada bo po mnenju Curzona počasi prešla tudi na one Angleže, ki še ne vlečejo pipe, kar bo čez nekaj stoletij vtisnilo svoj značilen pečat angleškemu jeziku.

Oglašujte v Slov. domu!

M. Jacoby - R. Leigh:

Poročnik indijske brigade

Elizabeta Campbellova

Vickers se na mah docela strezni, pogleda začudeno okoli sebe, potem pa se na mah pomiri in se v zadregi nasmehne. Sam je izgovarjal to besedo! Njegove ustnice so šepetale to ime enolično, brez prenehanja, vedno isto ime.

Pomahe si oči, potem pa potisne pest v pesek.

»Za zlomka! Menda ne bom začel sanjariti!«

A v hipu se spet pomiri. Mislil je na Elizabeto, ki ga je čakala v hiši svojega očeta, polkovnika Campbella. Obšlo ga je čustvo spokojnosti in mu začelo polniti dušo. Krčevitost, ki je za nekaj časa uklepala vse njegovo bitje in si osvojila vsa njegovega čustva, je popuščala. Popuščala pa je tudi tista onemogla bolečina, ki se mu je bila zagrizla v srce, ko je šepetal to ime.

Niti sam ni prav vedel, zakaj se tako boji, da bi izgubil to dekle, ki ga je imel tako rad. Saj ga je tudi ona imela rada, da se mu ni še nikdar vzbudila sumnja o njeni ljubezni. Le zdaj pa zdaj so ga popadale slutnje, da jo bo izgubil, ne morda zato, ker bi ga več ne ljubila, marveč... Zakaj?

Geoffrey Vickers je svojo zaročenko spoznal pred dvema letoma, ko so polkovnika Campbella prestavili v Indijo. Na plesu pri guvernerju je prvič videl to mlado dekle. Bila je še otrok in ni vedela, kaj je življenje in ljubezen. Toda vzbujala ga je, kakor da je njen starejši brat, ne pa moški. Geoffrey je to čutil od prvega trenutka. Toda vedno je mislil, da se bodo njena čustva spremenila.

Elizabeta je zdaj imela osemnajst let. Bila je mlada dama, ki so jo vsi občudovali in jo razvajali, kakor da je še vedno malo dekletce.

Da, Elizabeta ga je imela rada, toda ali je to bila zares trajna in trdna ljubezen? Ljubezen, kakršno je imel v mislih

Geoffrey, tisto močno čustvo medsebojne povezanosti in pripravljenosti na sleherno žrtv? Ljubezen, kakršno je Geoffrey čutil do tega dekleta, ali je bilo mogoče, da bo ona kdaj čutila kaj takega do njega?

Elizabeta ni poznala svoje matere, ki je umrla, ko je imela dve leti. Do desetega leta je živela v očetovi hiši v Londonu, s staro vzgojiteljico, ki je vzgajala že njeno mater. Po smrti te dobre starke jo je oče poslal v dekliški zavod v Manchesteru, kjer je živela šest let.

Ko so polkovnika Campbella prestavili v Indijo, je sklenil, da bo vzel otroka s sabo.

Elizabetina otroška leta niso bila ne vesela, ne žalostna. Ni doživela ne velike bolečine, ne velike radosti. Bila je vedra in zadovoljna. Samo včasih je mogel oče v njenih velikih, črnih očeh zapaziti izraz nekega nezvestnega pričakovanja, neko pritaženo željo za življenjem.

Bila je v vsem taka, kakor so angleška dekleta njene starosti in stanu v tisti dobi: bila je dobro vzgojeno dekletce, ki je na vsa vprašanja, ki jih je v življenju srečavalo, odgovarjala z navadnimi, starimi besedami, pregovori in modrostjo, ki jo je slišala od svoje stare vzgojiteljice in od učiteljice v zavodu.

Ko je v Kalkuti spoznala Geoffreya, ki je z njo ravnal kakor z odraslo damo, ki ji je o življenju govoril docela drugače, kakor pa je bila vajena slišati do zdaj, se je pred njo odprlo novo obzorje. V mladi dekletovi duši so se budila čustva, nova in nepoznana, začela se je zavedati sveta okoli sebe.

Prav zaradi tega je imela Geoffreya tako rada. On ji je pokazal svet in življenje v docela novi luči, ker ni z njo ravnal tako kakor vsi drugi ljudje: oče, vzgojiteljica in učiteljice.

Elizabeta ga je imela rada. Toda prav zadnje čase je do njega čutila vsebolj nekako sestrsko ljubezen, nekako spoštovanje učenke do učitelja, nekako hvaležnost, da se je sploh razgovarjal z njo. Niti sama si ni mogla odgovoriti in razložiti, kaj je to. Imela ga je rada kot starejšega brata, katerega se je malce bala. Geoffrey je bil včasih zanjo nedosegljivo daleč, ker je čutila, da je predvsem vojak in šele potem kaj drugega. Bil je častnik na odgovornem mestu, eden izmed tistih angleških vojakov, katere je njen oče vedno tako občudoval.

Foto Warner Bros

Elizabeta Campbellova